

mladu mašinsku industriju. Ovo poduzeće broji ukupno 112 radnika i namještenika. Mlijeko otkupljuje od proizvođača po postotku masti i bjelanjčevine, kao i u svim sličnim objektima Poljske.

Mljekarstvo Poljske najviše je razvijeno u krajevima uz obalu Baltičkog mora, gdje se najviše proizvodi eksportne robe, napose maslaca i sira. Osobito su povoljne prilike za razvoj mljekarstva u Oljštinskom vojvodstvu. Tamo se nalazi i veći broj savremenih industrijskih objekata, a među njima i Mljekarsko poduzeće u Mlinarima (Zaklad Mieczarski w Mlynarach). Ovo poduzeće radi za eksport u Englesku i Švedsku. Kapacitet njegovog glavnog pogona iznosi 100.000 l dnevno, koje se uglavnom prerađuje u sir (gauda, tilzit) i u mlječni prah. Posjeduje uređaj za pročišćavanje otpadnih voda s 80.000 m³ dnevnog kapaciteta. Problem otpadnih voda iz industrijskih objekata u Poljskoj rješava se instalacijom posebnih uređaja u obliku tornjeva. Za sjeverne krajeve Poljske je ovaj problem od osobite važnosti, jer oni obiluju mnoštvom rijeka i jezera u kojima se uzgajaju velike količine ribe. Povoljno rješenje problema otpadnih voda otežava se ne samo tehničkim momentima, već zadire i u ekonomiku. Ovdje se računa da pročišćavanje 1 litre otpadne vode stoji 0,1 groša, odnosno 1000 l — 1 zloti. Kao i gotovo posvuda tako i ovdje, pogon mljekara je na ugljen, a opskrba vodom s pomoću hidrofora. Voda se dobiva iz dubine od 240 metara. Temperatura vode je +4°. Mljekara je potpuno mehanizirana, a većina tehnoloških procesa je automatizirana (maslac, sir). Za sir se upotrebljava polietilenski omot, koji je danas veoma rasprostranjen na svjetskom tržištu. Objekti slični opisanom nalaze se i u drugim krajevima Poljske, pa i na jugu (sl. 3).

(Nastavit će se)

Tržište i cijene

Proizvodnja mlijeka i mlječnih proizvoda, opskrba i stanje tržišta*)

Izvještaj o međunarodnom tržištu mlijeka i mlječnih proizvoda u IV kvartalu 1961. godine

Izvanredno povoljni uvjeti proizvodnje prošle jeseni u najviše zemalja Zapadne Evrope uzrokovali su daljnje povećanje proizvodnje mlijeka. U zemljama koje su glavni proizvođači mlijeka povećala se proizvodnja mlijeka u zadnjem kvartalu 1961. za 3,1% u poredbi sa 1960.

Proizvodnja mlijeka najviše se povećala u Francuskoj, a zatim u Engleskoj, Danskoj, Švicarskoj i Zapadnoj Njemačkoj. I u prekomorskim zemljama zabilježeno je općenito povećanje proizvodnje u uporednom razdoblju god. 1960. U Kanadi je proizvodnja čak dostigla novi uspon. U Novoj Zelandiji je, bez obzira na prolazne štete od suše, proizvodnja veća nego god. 1960. To isto vrijedi i za Australiju. Iako se je promet konzumnim mlijekom povećao za cca 1%, prerađena je znatna količina mlijeka. U poredbi sa IV kvartalom god. 1960. u najvažnijim proizvođačkim zemljama proizvelo se 4,9% više maslaca i 5,2% više sira.

* Izvještaj Ureda o cijenama Švicarskog seljačkog saveza

U pojedinim zemljama intenzivirala se proizvodnja kondenziranog mlijeka i mlječnog praška, pa se tako rasteretilo tržište s maslacem. Iako se je povećala potrošnja maslaca, u nekim državama krajem prošle godine bilo je znatnih zaliha.

Na tržištu maslacem između pojedinih zemalja bilo je većih razlika. Povećanje potrošnje maslaca u Zapadnoj Njemačkoj i Austriji dovelo je do olakšanja na tržištu, dok je Danska znatno pretrpjela zbog pada cijena maslacu na engleskom tržištu, a Francuska zbog ograničenja uvoza maslaca u Englesku.

Proizvodnja maslaca u Zapadnoj Njemačkoj povećala se god. 1961. za 8%

U god. 1961. proizvodnja mlijeka iznosila je 19,9 milijarda kg (1960. 19,3 milijarde kg), a dobava mlijeka u poduzeća za obradu i preradu mlijeka iznosila je 15,1 milijardu kg (1960. 14,4 milijarde kg). U razmjeru s povećanjem proizvodnje doprema je mlijeka u mljekare bila veća. U izvještajnom kvartalu se sezonski smanjivala proizvodnja mlijeka. U poredbi sa god. 1960. povećana je ipak proizvodnja za cca 3%. Spomena je vrijedno da popis stoke od god. 1961. pokazuje povećanje broja muških životinja (između 3 mj. i godine za cca 30%, a između 1—2 godine za cca 16,5%), što je znak vrlo polakog preorijentiranja s proizvodnje mlijeka na proizvodnju mesa.

U izvještajnom razdoblju zbog godišnjih odmora i svetkovina je promet konzumnim mlijekom smanjen, dok se mjestimično različito stabiliziralo tržište vrhnjem, ali je kasnije nazadovalo. Proizvodnja maslaca god. 1961. prema 1960. apsolutno je povećana za 5.792 na 431.819 t, tj. za cca 8%. Tržište maslacem je bilo vrlo dobro zbog povećane potražnje i samih cijena. Uvoz maslaca je bio potreban, jer su bile smanjene zalihe. Općenito se računa na daljnju živu potražnju za maslacem.

Proizvodnja sireva je u god. 1961. nešto povećana za 975 t na 164.518 t, tj. za cca 1% prema god. 1960. Uvoz sireva je ostao gotovo nepromijenjen i iznosio je 101.035 t.

Povećanje potrošnje jogurta i vrhnja u Švicarskoj

Izvanredno povoljne vremenske prilike omogućile su znatno produljenje ispaše i prehranu zelenom krmom, što je imalo za posljedicu povećanje proizvodnje mlijeka. U III kvartalu znatno se povećala proizvodnja, a u posljednja tri mjeseca 1961. za 3,9%, dok se je dobava mlijeka u god 1961. smanjila prema 1960. za 1,4%.

Potrošnja konzumnog mlijeka u izvještajnom razdoblju ostala je ispod nivoa posljednjih godina, naprotiv povećana je potrošnja jogurta (+22%) i konzumnog vrhnja (+11%). S tim u vezi u razdoblju od januara do novembra 1961. upotrebilo se 1,7% više mlijeka za potrošnju. Tako je bilo moguće smanjiti proizvodnju maslaca (—13,2%). Proizvodnja sira povećana je za 1,9%, dok je 16,5% više mlijeka prerađeno u mlječne konzerve. Srećom što se potrošnja sira po stanovniku u god. 1961. povećala za 0,4 kg na 8,4 kg. I izvoz mlječnih proizvoda prema god. 1960. povećan je (+7%) i to ponajviše kondenziranog, steriliziranog mlijeka, tvrdih sireva i čokolade.

Velike zalihe maslaca u Francuskoj

U toku IV kvartala 1961. klimatske su se prilike opet normalizirale i time više nego nadoknadile posljedice suše za ljetnih mjeseci. Zbog toga je brzo povećana dobava mlijeka, pa je krajem kvartala premašila nivo iz god. 1960. Prema prvim procjenama 1961. povećana je proizvodnja mlijeka prema 1960. za 5—10%.

Budući da potrošnja konzumnog mlijeka nije povećana, to je više mlijeka prerađeno u maslac i sir. To je imalo za posljedicu, da su prije svega povećane zalihe maslaca. U izvještajnom razdoblju zalihe su nešto smanjene radi izvoza u Istočnu Evropu, ali još uvijek je bilo 60.000 t zalihe maslaca, što je za kraj godine neobično velika količina. Unovčenje ovih količina maslaca bio je težak problem, tim više što su neke zemlje, kao npr. Velika Britanija i Italija kontingentirale uvoz. Da bi mlijeko bilo sigurnije iskorišteno, mnoga poduzeća su se preorijentirala na proizvodnju mlječnog praška, što je opet bilo skopčano s financijskim poteškoćama. »Société interlait« tražilo je načina da se smanje zalihe i omogući izvoz, dok je vlada davala doznake za kupnju maslaca po nižim cijenama za siromašne obitelji, djecu, bolnice, liceje, kolegije itd. Pokazalo se da je ovaj oblik subvencije jeftiniji nego premije koje bi bile potrebne za izvoz, uglavnom za Englesku. Exportne premije su davane i za izvoz mlječnog praška.

Nesigurnost na tržištu s maslacem dovela je do sniženja cijene do te granice, da je bila potrebna državna intervencija. Poteškoće oko prerade u vezi s povećanom dobavom mlijeka bile su takove da sabirališta mnogo puta nijesu mogla plaćati proizvođačima cijenu za mlijeko određenu po vlasti od 0,38 NF po litri.

Izvoz maslaca iz Holandije smanjen je za 22%

Kišovito i hladno vrijeme prije nastupa zime imalo je za posljedicu da se prije vremena prešlo na stajsku ishranu krava. To držaocima krava ipak nije zadavalo poteškoća zbog obilja voluminozne krmе. Doprema mlijeka bila je za 3% veća nego u istom razdoblju god. 1960. Ovo povećanje je većim dijelom posljedica povećanog broja krava. Manja dobava mlijeka početkom godine nadoknađena je povećanom dopremom u drugom polugodištu, tako da je god. 1961. povećanje iznosilo 2% prema godini 1960.

U izvještajnom razdoblju povećana je za 2—3% potrošnja standardnog i punomasnog mlijeka, te vrhnja, dok je smanjen plasman stepke i obranog mlijeka, prema god. 1960.

Budući da je plasman maslaca na svjetskom tržištu bio ograničen prerađeno je u maslac u god. 1961. 3% manje mlijeka nego god. 1960. Naprotiv je za 5—6% povećana proizvodnja sira i kondenziranog mlijeka. Vrijedno je naglasiti da je povećana potrošnja maslaca (+7%). Istovremeno je smanjena potrošnja margarina, pa se po tome može zaključiti da su se potrošači preorijentirali više na maslac.

Poteškoće na međunarodnom tržištu s maslacem nepovoljno su se odrazilile na izvoz, tako da je došlo do redukcije izvoza maslaca za 22%. U poredbi s god. 1960. pozitivan je bio izvoz samo pasteriziranog i kondenziranog mlijeka. Vlada je uskladištila za slučaj rata i nestašice 30.000 t mlječnog praška, 20.000 t kondenziranog mlijeka, 45.000 t sira i 20.000 t maslaca.

Ograničenje proizvodnje sira u Danskoj

Zbog povoljnih uvjeta za proizvodnju krmne proizvodnja mlijeka u Danskoj usprkos nepovoljnog odnosa cijena krmiva i cijene maslaca i u IV kvartalu povećana je za 4% prema god. 1960.

Potrošnja konzumnog mlijeka se praktički nije promijenila, pa je najviše mlijeka prerađeno. Dok je za potrošnju maslaca upotrebljeno 3% više mlijeka, za kondenzirano mlijeko 4%, to je za proizvodnju sira upotrebljeno 16% više. Zbog toga su krajem god. 1961. očevidno povećane zalihe sira na 18.000 t (približno 40% više nego krajem god. 1960. To je dalo povoda, da je Centralni savez danskih mljekarskih društava u decembru prošle godine upozorio, da se proizvodnja ograniči, kako bi se spriječio daljnji pad cijena na unutarnjem tržištu.

Početkom kvartala god. 1961. maslac je obračunavan sa 400 kruna, a obračunska subvencija bila je 80 kruna za 100 kg. Nakon što je monopolni ured krajem novembra pr. god. odobrio povišenje cijene na unutarnjem tržištu za 29 oere po kg povećana je obračunska subvencija ponovno za 10 kruna na 100 kg, tako da je obračunski iznos za maslac posljednjih sedmica god. 1961. bio 570 kruna za 100 kg. U IV kvartalu je obračunavan maslac prosječno sa 526 kruna prema 573 krune po kg u god. 1960. Kontingentiranje uvoza maslaca u Englesku i prilično dobar plasman na druga tržišta pridonjelo je da je cijena maslacu nešto povišena, a nije dostigla uobičajeni nivo za ovogodišnje razdoblje. Rasterećenje tržišta maslacem između ostalog pridonijelo je znatan izvoz u Čile i Sovjetski savez, a k tome predstojećim ugovorom određeni plasman u Zapadnu Njemačku.

Tendencija povećanja konzumnog mlijeka i vrhnja u Norveškoj

Dobra opskrba suhom i krepkom krmom bile su povoljan uvjet za proizvodnju mlijeka. U najvažnijim proizvodnim područjima prinos sijena bio je nešto manji, ali je zato kvaliteta bila znatno bolja. Doprema mlijeka u mljekare i u IV kvartalu 1961. povećana je za 2% u poredbi s godinom 1960. Time je ostao nepromijenjen viši nivo proizvodnje postignut ranijih mjeseci.

Tendencija povećanja potrošnje konzumnog mlijeka i vrhnja se također zadržala. Uz to je povećana potrošnja sira. Usprkos tome nije bilo moguće proizvesti više sira, jer mlijeko koje je bilo na raspolaganju, upotrebljeno je za konzum. Proizvodnja maslaca ostala je nepromijenjena. Izvoz maslaca i sira i u IV kvartalu, kao i cijele godine 1961. bio je manji nego god. 1960. U izvještajnom kvartalu cijene za proizvođače i u maloprodaji ostale su nepromijenjene.

Proizvodnja maslaca u Švedskoj povećala se za 16% — Već u III kvartalu postignuta je veća proizvodnja mlijeka i u izvještajnom kvartalu se je i nadalje povećala, a doprema mlijeka je čak prestigla prethodnu god. 1960. Povećanje proizvodnje mlijeka je posljedica povoljnih uvjeta proizvodnje i povećanog broja krava. Za 1 odnosno 2% povećana potrošnja konzumnog mlijeka i vrhnja nije mogla apsorbirati povećanu proizvodnju, pa su znatne količine mlijeka prerađene u mlječne proizvode. Tako se povećala proizvodnja maslaca i sira. Kod maslaca u poredbi s god. 1960. povećanje je iznosilo 16%.

Cijena maslacu nakon prolaznog pada u jesenskim mjesecima do 1. decembra 1961. povisila se za 25 oere kg, tj. ponovno na stanje prijašnjih godina. Uza sve to povisila se potrošnja maslaca. I kod sira zabilježeno je povećanje potrošnje za 6%.

U Vel. Britaniji i sj. Irskoj povećala se potrošnja konzumnog mlijeka — Proizvodnja mlijeka zadnjih mjeseci god. 1961. povećala se za 4—5% prema god. 1960. Prvih 11 mjeseci prošle godine povećanje je iznosilo 5%. Ovo je posljedica povoljnih uvjeta vegetacije i povećanog broja krava (cca 4%).

Paralelno s povećanjem proizvodnje povećala se i potrošnja konzumnog mlijeka, ali ono nije moglo apsorbirati višak proizvodnje tako, da je prerađeno 73 milijuna galona više mlijeka. Od toga 56 milijuna galona u maslac, 8 milijuna u sir i 10 milijuna galona u konzumno vrhnje.

Zalihe maslaca i sira koje su se u toku novembra prošle godine još nešto reducirale, bile su krajem godine veće nego god. 1960. Usprkos povećane vlastite proizvodnje povećao se u periodu januar-novembar uvoz maslaca za 7%. Velike količine uvezle su se iz Irske, Francuske i južne Afrike.

Usprkos niskih cijena maslacu zatražila je Vlada Vel. Britanije od izvoznih zemalja da za 6 mjeseci počam od 1. oktobra 1961. ograniče uvoz na ugovorene količine. Zbog smanjenog uvoza povisila se doduše cijena maslacu na unutarnjem tržištu, ali ne na nivo iz god. 1960. Tako je prosječna cijena za novozelandski maslac »finest grade« bila za 18% niža u poredbi s god. 1960. Protivno od maslaca uvoz sira bio je samo neznatno veći od onog u god. 1960.

U USA povećala se proizvodnja mlijeka — Tendencija povećanja proizvodnje mlijeka koja se je pojavila već početkom 1961. zadržala se i zadnjih mjeseci iste godine. U novembru i decembru proizvelo se za 3% više mlijeka nego u istom razdoblju god. 1960. Prema procjenama Komisije za procjenu žetve (Crop Reporting Board) proizvodnja mlijeka bila je u god. 1961. za 124.927 milijuna funti, tj. 1,6% veća nego god. 1960. Ovo povećanje je posljedica što se odugovlačilo smanjenjem broja krava, a povećala se mliječnost po kravi (+4%). Tome je pridonio i smanjeni broj malih poljoprivrednih dobara uz istovremeno znatno povećano brojno stanje krava na poljoprivrednim dobrima srednje veličine.

Budući da se potrošnja konzumnog mlijeka prema god. 1960. neznatno smanjila više se mlijeka upotrijebilo za preradu. Radi toga se povećala proizvodnja maslaca i sira, dok se gotovo ista količina mlijeka upotrijebila za proizvodnju ostalih mlječnih proizvoda: sladoleda, mlječnog praška itd.

CCC (Commodity Credit Corporation) je u decembru više kupila i ukupno od 1. aprila 1961. razmjerno više nego u istom razdoblju god. 1960. Tako je preuzeto samo u novembru pr. god. 23,6 milijuna funti maslaca unutar programa za subvencioniranje cijena u poredbi sa 527.568 funti u istom mjesecu god. 1960. Mlječnog praška od obranog mlijeka preuzeto je 102,7 milijuna funti prema 55 milijuna funti god. 1960. Veće količine mlječnog praška izvezle su se i u prekomorske zemlje. Pokloni u tu i inozemstvu i prodaja unutar programa za pomoć nerazvijenim zemljama rasteretile su postojeće velike zalihe.

TRŽIŠTE I CIJENE
mart 1962.

	Cijene		Cijene	
	na veliko	d	na malo	d
konzumno mlijeko l	—	—	40 — 80	za ind. potr.
jogurt l	100	— 140	125	— 160
vrhnje slatko l	340	—	380	— 600
vrhnje kiselo l	230	—	300	—
maslac I klase kg	680	— 820	740	— 1000
maslac II klase kg	660	— 680	720	— 760
svježi kravljji sir kg	100	— 110	120	— 160
à la bel paese kg	580	—	650	— 700
romadur (kom)	70	—	85	—
švarcenberg kg	470	—	550	— 650
trapist kg	430	— 460	480	— 550
edamac kg	520	— 540	580	— 680
grojer kg	480	— 500	560	— 640
ementalac kg	580	—	630	— 750
ribanac kg	760	—	850	—
topljeni sir u kutiji	135	— 145	155	— 170
topljeni sir kg	450	— 500	500	— 600
mlječni prah od pun. ml. kg	440	—	500	— 520
kazein kiseli	360	— 600	—	—
kazein slatki	—	—	—	—

U februaru o. g. bilo je na području NRH malih promjena u pogledu prometa i cijena mlijeku i mlječnim proizvodima. U martu već postepeno opada dobava mlijeka u mljekare, jer se proizvodnja mlijeka smanjila zbog pomanjkanja stočne krme, a otkupna cijena mlijeku nije bila stimulativna.

Neke mljekare su povisile otkupne cijene mlijeku poljoprivrednim dobrima, dok su otkupne cijene mlijeku od individualnih proizvođača uglavnom ostale iste kao u prošlim mjesecima (I i II).

U martu su se otkupne cijene po l mlijeka kretale od 25—50 din i više. Najveće otkupne cijene bile su na području Dalmacije i Primorja a zatim u Zagrebu.

Na zagrebačkom tržištu je povremeno dolazilo do pomanjkanja vrhnja i maslaca.

Tendencija je porasta otkupnih cijena mlijeku, konzumnom mlijeku i mlječnim proizvodima.

Kvalificirani sirar

poslovođa, sa 12 godina radnog staža traži odgovarajuće mjesto.

Uvjet — stan za obitelj (oženjen sa 3 djece).

Nastup odmah!

Odgovor na Uredništvo lista!